

ק"פ 44355/02/21 - שלמה אלבוים נגד רחל קאהן, ינטה ירט, תרצה מנלה, שלושתן ע"י

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ק"פ 44355-02-21 אלבוים נ' קאהן ואח'

לפני כבוד השופט איתי הרמלין
הקובל:
נגד

שלמה אלבוים

הנאשמות:

1. רחל קאהן
2. ינטה ירט
3. תרצה מנלה
שלושתן ע"י עו"ד שי אילון

החלטה בטענות מקדמיות

1. על פי הנטען בכתב הקובלנה שבפניי, הנאשמות, הנמנות על חסידות גור, פרסמו לשון הרע על פלג שפרש מחסידות זו, והקים חסידות נפרדת המובלת על ידי אדמו"ר אחר. לפי טענת הקובל, הואיל וזהות החסידים בפלג הפורש ידועה ברבים והוא נמנה על אותם פורשים שאינם רבים והוא אף פעיל בולט בפלג הפורש, פרסום לשון הרע על הפלג הפורש היא גם בגדר פרסום לשון הרע עליו אישית.

2. לטענת הנאשמות, הקובל מעלה טענה לפרסם לשון הרע על ציבור, וככזו היא אינה יכולה להיות נושא לקובלנה פלילית פרטית. בהקשר זה טוענות הנאשמות שאין מקום להחיל על הגשת קובלנות את המבחנים שנקבעו בפסיקת בתי המשפט לאפשרות להגיש תביעה אזרחית בעקבות פרסום לשון הרע על ציבור ככזו שהיא גם בגדר פרסום לשון הרע על פרט הנמנה על אותו ציבור.

3. בטרם אצטט את הדברים שנטען שפורסמו והם בגדר לשון הרע ובטרם אפרט את טענותיהם של הצדדים, אפתח בהבאת שני הסעיפים הרלוונטיים בחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 -

3. דרכי הבעת לשון הרע

אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.

4. לשון הרע על ציבור

לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו.

הפרסומים נושא הקובלנה

4. להלן אביא את הציטוטים שפרסומם מיוחס בקובלנה לנאשמות על ידי הקובל, ואשר לפי הטענה הופנו לפלג הפורש (החלטה זו תפורסם תוך השמטת ציטוטים אלה, שהם לפי הטענה לשון הרע):

.....

טענות הצדדים:

5. הנאשמות טוענות כאמור שיש לבטל את הקובלנה כיוון שהיא עוסקת בדברים שנאמרו בשל אמונה דתית, הם ביטוי למחלוקת אידאולוגית ודתית בין חסידות גור לפורשים ממנה, ונאמרו כהגנה מפני "מתקפות הפורשים". לדבריהן, הקובל לא היה נושא ההתייחסות בהתבטאויות המיוחסות להן, אלא קבוצה גדולה של פורשים מן החסידות אשר פנתה "כנגד דרכי החסידות", נגד "דרך אמונתן של הנאשמות" ונגד הנהגתו של האדמו"ר (הן מדגישות כי כל ההתבטאויות מנוסחות בלשון רבים). לפי הטענה מדובר בקבוצה גדולה של 450 משפחות, שלקובל לא היה בה כל תפקיד או משקל מיוחד בתקופה הרלוונטית. לטענת הנאשמות, על מנת שניתן יהיה להרשיען בפרסום לשון הרע על הקובל, יש להוכיח שהתכוונו לפגוע בו אישית, ואילו במקרה זה ההיגדים לא כוונו לקובל והוא לא הנפגע מהם. הגבלת חופש הביטוי של הנאשמות באשר לפרסום דעתן בנושא הקשור לאמונתן הדתית תהיה לדבריהן מהלך שגוי מבחינה ערכית. יתר על כן, רצונו של הקובל "לחסום באמצעות המכשיר הפלילי את חופש הביטוי הדתי של מאמיני חסידות גור" עומד לדבריהן בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית, ולכן עומדת להן גם הגנה מן הצדק.

6. הנאשמות טוענות כי לא ניתן להכשיר באמצעות סעיף 3 לחוק איסור לשון הרע הגשת קובלנה פלילית בגין דברים שנאמרו על "חבר בני אדם או ציבור כלשהו" כלשון סעיף 4 לאותו חוק. זאת, ממספר סיבות. הראשונה היא שלא ניתן במקרה שכזה להוכיח שהייתה כוונה לפגוע באדם ספציפי, ובכך למלא את דרישת סעיף 6 לחוק זה. לדבריהן, אין מקום לאמץ את המבחנים שנקבעו בהקשר זה במשפט האזרחי. זאת, בשל כלל הפרשנות בפלילים הקבוע בסעיף 34כא לחוק העונשין, תשל"ז-1977, שלפיו במקרה שדין ניתן לשני פירושים סבירים על פי תכליתו יש לאמץ את זה המטיב עם הנאשם. עוד הן מסתמכות על קביעת בית המשפט העליון בע"א 4534/02 **רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ'** (4.3.2004) שבמקרה שבו בית המשפט נתקל בקושי פרשני, עליו להעדיף את הפרשנות שלפיה ביטוי איננו לשון הרע. לחלופין טוענות הנאשמות שגם לפי מבחני הפסיקה האזרחית אין לראות במקרה זה על פניו משום פרסום לשון הרע על הקובל. זאת, לנוכח גודלה של הקבוצה שבה מדובר, לשונם של הפרסומים והיעדר אפשרות לזהות את הקובל כמושא הפרסומים.

7. הקובל טוען כי סיעת הפורשים מחסידות גור הייתה בעת הפרסום קטנה בהרבה מן הנתען על ידי הנאשמות. לדבריו, הסיעה מנתה באותה תקופה כ-100 משפחות ולא כ-450, ויש מקום למנות רק את "ראשי בתי האב" ככאלה שההתבטאויות הופנו כלפיהם - כלומר, יש לראות את ההתבטאויות כמתייחסות

לכ-100 איש בלבד, וכמתייחסות לכל אחד מהם. יתר על כן, "מעשיהן ופעולותיהן [של הנאשמות] מכוונים באופן ישיר וספציפי אל הקובל בהיותו אחד מחברי הקהילה... ברצון ובכוונתן... לפגוע בכל אחד ואחת מאנשי הקהילה". לטענתו, בזמנו הופצה רשימה מפורטת שבה שמותיהם של כל הפורשים, ובהם שמו שלו. לדבריו, חברי הקהילה היו קרוב להתנכלויות ומעשי הנאשמות גרמו לדבריו סבל בל יתואר ופירוק משפחות. דברי הנאשמות הם לדבריו בגדר הכפשות קשות, קללות וסיפורי בדים, ו"אין לזה כל מקום של חסות תחת חופש הביטוי".

8. לטענת הקובל אין כל הצדקה להבחין בין הדין הפלילי לדין האזרחי בשאלה שעל הפרק, ובמקרה זה אין כל שאלה פרשנית. על מנת לקבוע כי במקרה זה יש לראות את הדברים כלשון הרע עליו ולא רק על הקבוצה שעליה הוא נמנה, חשובה יותר המסוימות של הקבוצה (ששמות חבריה פורסמו ברבים) מאשר גודלה של הקבוצה. שיקול חשוב נוסף לדעת הקובל הוא העוצמה החריגה לטענתו של לשון הרע במקרה זה.

9. לשאלתי מדוע פנה להליך פלילי ולא להליך אזרחי, השיב הקובל כי חסידות גור היא עתירת משאבים כספיים, ולכן לא ניתן להשפיע על פעולתה באמצעות תביעה כספית.

הכרעה

10. לאחר שבחנתי את הסוגיה, החלטתי לקבל את הטענה המקדמית ולבטל את הקובלנה. זאת, מהטעמים שאפרט להלן.

11. חוק איסור לשון הרע יוצר איזון בין שתי זכויות יסוד הנגזרות מכבוד האדם - חופש הביטוי והזכות לשם טוב. אחד מאותם איזונים הוא שלשון הרע על "חֶבֶר בני אדם או ציבור כלשהו שאינם תאגיד" אינה יכולה לשמש עילה לתביעה אזרחית או לקובלנה פלילית פרטית. במשפט האזרחי נקבע שיהיו מקרים שבהם ניתן יהיה לראות בלשון הרע על חֶבֶר בני אדם ככזו שהיא גם בגדר לשון הרע על אחד הפרטים מתוך אותו חֶבֶר בני אדם, ואז יכול אותו אדם לתבוע פיצוי בגינה. נשאלת השאלה אם המבחנים שנקבעו במשפט האזרחי בעניין האפשרות להגיש תביעה חלים גם במשפט הפלילי לעניין האפשרות להגיש קובלנה. אם התשובה לשאלה זו היא חיובית, יש כמובן לדון בשאלה אם מתקיימים במקרה שבפניי המבחנים שנקבעו במשפט האזרחי.

12. לנוחות הקוראים אביא כאן שוב את נוסחיהם של סעיפי החוק הרלוונטיים:

3. דרכי הבעת לשון הרע

אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.

עמוד 3

4. לשון הרע על ציבור

לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו.

13. עולה כמובן השאלה מהו הרציונל לכך שהחוק מונע הגשת תביעה אזרחית או קובלנה פלילית פרטית בגין לשון הרע "על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד". השופט יצחק עמית הציג מספר רציונלים אפשריים לחסימת אפשרות הגשת תביעה אזרחית במקרה כזה בע"א 8345/08 **עופר בן נתן נ' מוחמד בכרי** (27.7.2011):

א. "חשש לריבוי תביעות שיגרמו לאפקט מצנן בשוק הדעות החופשי, ולפגיעה בחופש הביטוי וחופש העיתונות עקב כך... זאת עשה המחוקק, מאחר שסבר כי כאשר מדובר בביטוי שקרי ציבורי יש להעדיף את חופש הביטוי על פני הפגיעה בשם הטוב".

ב. "ההנחה היא כי בביטוי ציבורי שקרי הנזק "מדולל" ומתפזר בין כל חברי הקבוצה, כך שעוצמתו של הביטוי השקרי או המעליב נחלשת בשל גודל הקבוצה".

ג. "בביטוי שקרי ציבורי, נפגעת יכולתו של הנתבע להוכיח כי הוא זכאי להגנת 'אמת דיברתי' כלפי כל אחד ואחד מיחיד הקבוצה".

ד. "כאשר בביטוי שקרי ציבורי עסקינן, הגשת התביעה אינה עניינו הפרטי של מי מהציבור או הקבוצה, אלא עניינה של המדינה. לא היחיד צריך לריב את ריבו של הציבור ואין מקום 'להפרטתה' של זכות התביעה והעברתה לידי בודדים".

השופט נעם סולברג (עוד בהיותו שופט בבית משפט השלום) הציע להסדר משפטי זה רציונלים מעט שונים במאמרו "לשון הרע על ציבור" משנת 2004^[1]: "ניתן לבסס סברה, שבאיזון בין חופש הביטוי לשמירה על השם הטוב - שני עקרונות היסוד של חוק איסור לשון הרע - אם מדובר בציבור, להבדיל מן היחיד, לעולם תהא יד חופש הביטוי על העליונה. הפגיעה ביחיד אינה דומה לפגיעה בציבור, משום שהיחיד הוא מטבע הדברים "בודד במערכה" להגנה על שמו הטוב. הציבור חסין יותר בפני פגיעה. כל אחד מיחידיו אותו ציבור עשוי למצוא פורקן ונחמה בקרב חבריו, אנשי קהילתו, על הפגיעה בו. בדרך כלל, הפגיעה בציבור אינה אישית; לציבור קל יותר להשיב מלחמה שעררה ולהיאבק על שמו הטוב. ביחיד, פוטנציאל הפגיעה רב יותר, נזקו רב יותר, וכוחו לא תמיד עמו להגן על שמו הטוב. לפיכך פשוט וברור שיש צורך לאסור בחוק הוצאת לשון הרע על היחיד. אכן, הוצאת לשון הרע היא עוולה אזרחית ועברה פלילית, והחוק מעניק ליחיד שנפגע ממנה כלים משפטיים, סעדים ותרופות, כדי שייפגע ממי שפגע בו".

14. לשונם של סעיפים 3 ו-4 לחוק איסור לשון הרע אינה מבחינה בין המשפט האזרחי למשפט הפלילי, וסעיף 4 נראה לכאורה ככורך בכריכה אחת את קיומה של עילה להגשת תביעה אזרחית עם האפשרות להגיש קובלנה פלילית פרטית. אף על פי כן אני סבור שלעניין האפשרות להגיש קובלנה פלילית פרטית אין לאמץ בהכרח את אותם מבחנים שנקבעו במשפט האזרחי לכך שלשון הרע על חֶבֶר בני אדם תאפשר הגשת תביעה אזרחית על ידי אחד הנמנים על אותו חֶבֶר בני אדם כמי שנפגע ממנה באופן אישי. זאת, בשל מאפייני היסוד השונים של המשפט הפלילי ושל המשפט האזרחי, ובשל כך שהחוק מאפשר נקיטת הליך פלילי בגין לשון הרע על ציבור בהתאם לשיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה בעוד אין הוא מאפשר הגשת תביעה אזרחית בשל לשון הרע על ציבור.

15. לא בכדי מקובל להבחין בין המשפט האזרחי שעניינו דיני ממונות למשפט הפלילי העוסק בדיני נפשות. בעוד במקרה הרגיל עניינו של המשפט האזרחי הוא בהשבה ובתיקון (פיצוי על נזק שנגרם, חיוב בקיום חוזה, קביעת בעלות וכד'), עניינו של המשפט הפלילי הוא בענישה. כלומר, לא החזרת המצב לקדמותו או למצבו התקין, אלא נקיטת סנקציה. יתר על כן, המשפט הפלילי מעצם טבעו כרוך בפגיעה קשה בזכויות אדם בסיסיות. "אגב אכיפתן של הנורמות באמצעות ההליך הפלילי, נגרמת פגיעה, ולעיתים פגיעה קשה, בזכויות יסוד של האדם. עלולות להיפגע זכויותיו לחירות ולכבוד, לחופש תנועה, לעיסוק, לקנין ולפרטיות" (בג"ץ 2605/05 **המרכז האקדמי למשפט ולעסקים, חטיבת זכויות האדם נ' שר האוצר** (19.11.2009)). כך, בגין עבירה של פרסום לשון הרע ניתן להטיל עונש של עד שנה מאסר.

16. הכלל הוא שהמשפט הפלילי מופעל על ידי המדינה. "המדינה היא אשר הפעילה מאז ומעולם את כח-המרות השלטוני כלפי הפרט בהליך הפלילי. כמי שגיבשה את נורמות ההתנהגות ומופקדת על אכיפתן, היא הגורם האחראי באופן ישיר על הריסון והמעצורים הנדרשים בהפעלת הכח. היא הגורם האמור לתת דין וחשבון לציבור על אופן ביצוע סמכויותיה בהליך הפלילי, ובקרבה מצויים מטעני החינוך, הידע, הנסיון, הכלים וכלל האמצעים החיוניים לביצוע האיזונים הנדרשים, המכתיבים את מגבלות השימוש בכח. תורת האיזונים בשימוש בכח-המרות השלטוני כלפי הפרט מצויה ב"צופן הגנטי" של הרשות השלטונית. היא אינה מצויה בידיו של גורם אחר, שצמח מחוץ לרשות השלטונית, וחובת האיזונים זרה לשיקוליו, ואינה חלק מובנה בדרכי פעולתו. יתר על כן, למדינה מנגנון הרתעה אפקטיבי על אופן השימוש בכח-המרות השלטוני בידי אורגנים הפועלים מטעמה, באמצעות הביקורת המינהלית והשיפוטית המופעלת על נציגיה. לביקורת זו כח הרתעה רב מפני שימוש לרעה בכח השלטוני ובשררה השלטונית בידי נציגי המדינה בשלביו השונים של ההליך הפלילי. קיומו של מנגנון פיקוח זה הוא ערובה חשובה ביותר להבטחת ריסון ומגבלותיו של כח-המרות השלטוני, המופעל כלפי הפרט הנתון להפרט הנתון להליך פלילי. אורגן של המדינה המפעיל כח-מרות כלפי הפרט נתון לפיקוח מינהלי של רשויות המדינה, כפוף לכללי אתיקה ומשמעת של השירות הציבורי, וחייב לעמוד בקריטריונים משפטיים קפדניים במסגרת הביקורת השיפוטית על דרך פעולתו... השמירה על גבולות הכח השלטוני המופעל על הפרט בהליך הפלילי על כל שלביו מחייבת עוד כי הפעלתו תהא מנותקת כליל מכל חשש לניגוד עניינים מכל סוג שהוא... כח-המרות השלטוני המצוי בידי המדינה ומופעל כלפי האזרח בהליך הפלילי הוא חלק מהסכמה חברתית רחבה לפיה הפעלתו חיונית לשמירת הסדר הציבורי ולקיום חיי חברה תקינים. הסכמה חברתית זו מניחה כי הפעלת כח האכיפה תיעשה על ידי הממסד המדינתי, השואב את כוחו המוסרי והמשפטי מהציבור שנתן בו את אמונו" (בג"ץ **המרכז האקדמי הנזכר לעיל**).

17. לנוכח האמור לעיל, עצם קיומו של מוסד הקובלנה הפלילית הפרטית, המאפשר לאדם פרטי לנהל משפט פלילי בגין עבירות מסוימות כמאשים, שנוי במחלוקת מזה שנים רבות (ראו בש"פ 3503/91 **אבי שוברט נ' שאול צפירי** (16.6.1992)). יתר על כן, האופן שבו מתנהל מוסד זה בפועל אף הביא שופטים אחדים לקרוא לבטל מוסד זה (ראו למשל פסק דין של השופטת מרים נאור ברע"פ 1955/12 **שאול נמרי נ' משה בנימיני** (9.5.2013)).

18. המוסד של קובלנה פלילית פרטית, המקנה לפרט סמכות לנהל כמאשים משפט פלילי בגין עבירות מסוימות, הוא אם כן בגדר חריג לכלל שהמדינה היא המאשימה במשפט פלילי. הואיל ומדובר בחריג לכלל, יש לפרשו בצמצום. דומים הדברים לאלו שנקבעו בסוגיה אחרת: "אין לשכוח, כי מדובר בהענקת סמכות לבית-דין שמחוץ למערכת בתי-המשפט האזרחיים הרגילים, וכידוע סמכות כזאת יש לפרשה בצמצום ככל האפשר" (בג"ץ 3/73 **ז'קלין כהנוף נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב** (12.12.1974)).

19. נכונים הדברים במיוחד כאשר השאלות הניצבות במרכז העניין הן שאלות בעלות אופי ציבורי - "... אלה מחייבים כי שיקולי העמדה לדין בנושאים בעלי אופי ציבורי מובהק יופעלו בידי התביעה הכללית ולא יושארו להחלטתו הבלעדית של הפרט" (בג"ץ 4957/08 **שורת הדין - Israel Law Center נ' היועץ המשפטי לממשלה** (17.10.2010)).

20. לנוכח האמור לעיל קובע החוק שקובלנה נגד עובד מדינה על מעשה שעשה במילוי תפקידו תוגש רק בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, וכן שלאחר הגשת קובלנה יכול פרקליט מחוז להודיע שהדין ינוהל על ידי פרקליט מפרקליטות המדינה ולא על ידי הקובל או בא כוחו (סעיפים 69, 71 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982). כמו כן, היועץ המשפטי לממשלה מוסמך לעכב הליכים בקובלנה (ראו בג"ץ **שורת הדין** הנזכר לעיל).

21. האמור לעיל מחייב את המסקנה שאין להעתיק את המבחנים שנקבעו לאפשרות להגיש תביעה אזרחית במקרים של לשון הרע על ציבור (בטענה שהם גם בגדר לשון הרע על אחד הפרטים באותו ציבור) לשם הכרעה בשאלה אם ניתן להגיש קובלנה פלילית פרטית במקרים של לשון הרע על ציבור (בטענה שהם גם בגדר לשון הרע על אחד הפרטים באותו ציבור). זאת, בשל ייחודו של המשפט הפלילי כפי שהוסבר לעיל, ומפני שהליך של קובלנה פלילית פרטית מהווה חריג לכלל שלפיו המאשימה במשפט פלילי היא המדינה, כמו גם בשל העובדה שלפי סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע ניתן לנהל הליך פלילי בגין לשון הרע על ציבור בכפוף לשיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה וזאת בניגוד לחסימת האפשרות להגשת תביעה אזרחית בגין לשון הרע על ציבור. יתר על כן, כפי שאבהיר בהמשך, המקרה שבפני הוא מקרה מובהק שבו אין מקום לפרש את החוק כמאפשר הגשת קובלנה פלילית פרטית. לכן, לצורך הכרעה במקרה זה אין צורך לקבוע מסמרות בשאלה אם יתכנו מקרים שבהם (כמו לגבי הגשת תביעה אזרחית) מכוח סעיף 3 לחוק יוכל אדם הנמנה על ציבור מסוים להגיש קובלנה פלילית בגין התבטאות הנכנסת לגדרו של סעיף 4 לחוק, והוא גם אינו מצריך לנסח מבחנים מפורטים שיחולו על כלל המקרים.

22. אכיפת עבירות פליליות הנוגעות לחופש הביטוי היא תחום רגיש במיוחד. זאת, לא רק משום העובדה שחופש הביטוי נחשב לאחת הזכויות היסודיות הבסיסיות ביותר במדינה דמוקרטית, והוא בעל חשיבות חברתית ופרטית כאחד (בג"ץ 73/53 **חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים** (16.10.1953)), אלא, בין היתר, כיוון שחופש הביטוי נוגע לכל התבטאות, לרבות לאלה שהחוק אינו מגן עליהן (ראו למשל פסק דינו של השופט אהרן ברק בע"פ 2831/95 **מדינת ישראל נ' עידו אלבה** (24.9.1996)).

23. במקרה שבפניי מדובר בהאשמות ובטענות שנשים המשתייכות לקבוצה דתית אחת הפנו לפי הטענה לאנשים שממשיכים לקבוצה דתית אחרת. ההאשמות נוגעות לתפיסות, לאמונות ולפרקטיקות דתיות. ההאשמות שפורסמו לפי הנטען בקובלנה, הן כלליות באופיין ואינן מופנות לאדם ספציפי. הקבוצה שאליה הופנו הטענות אינה זעומה בגודלה, ואינה קבוצה סגורה (לראיה, לפי הקובל מאז פורסמו הדברים הקבוצה גדלה מכ-100 משפחות לכ-450 משפחות).

24. העובדה שמדובר בסיעה חדשה של חסידים הנמצאת בראשיתה, ולכן אינה מונה מספר עצום של חברים, אינה משנה את האופי הציבורי של הדברים הנטענים בקובלנה. אינני רואה כל הבדל מהותי בין הפרסומים המובאים בקובלנה לבין כל פרסום שלילי כוללני שבני קבוצה דתית אחת מפרסמים על בני קבוצה דתית אחרת. העובדה שידוע שהקובל נמנה על סיעת הפורשים המצומצמת בגודלה אינה מציבה אותו במצב שונה מאשר אילו היו נאמרים אותם הדברים על כל יהודי חסידי, על כל יהודי דתי או על כל יהודי, שכן כפי שלפי טענתו ידוע שהוא נמנה על סיעת הפורשים מחסידות גור, ידוע לכל שהוא נמנה גם על הקבוצות האחרות שצינתי שהן רחבות בהרבה.

25. אופי ההתבטאויות המפורטות בקובלנה הוא כזה המופנה אל ציבור שלם המחזיק בתפיסה דתית מסוימת וממשיך לקהילה דתית מסוימת, ואין בהן כל הפרדה בין הפרטים בקבוצה לבין הקבוצה, ובין עצם ההשתייכות לקבוצה לבין האמונות והמעשים המיוחסים. אף אחת מן ההתבטאויות המצוטטות גם אינה מייחסת לנמנים על הקבוצה מעשים שאינם קשורים לעצם השתייכותם לקבוצה זו. כלומר, מדובר במקרה מובהק של לשון הרע על ציבור.

26. לנוכח הוראות סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע שקובע שלא ניתן להגיש קובלנה פלילית פרטית בגין לשון הרע על "חבר בני אדם או על ציבור כלשהו" ולאור כל האמור לעיל, כאשר מדובר בתקיפה אידאולוגית של קבוצה דתית שלמה על שום מהות המיוחסת לקבוצה, לא ניתן להשתמש בסעיף 3 לחוק איסור לשון הרע כדי להגיש קובלנה פלילית פרטית בטענה שלשון הרע על הקבוצה הדתית היא גם לשון הרע על אחד מהחברים בה. אופיו הציבורי של העניין מחייב הפעלת שיקול דעת על ידי היועץ המשפטי לממשלה בשאלה אם יש מקום להגיש אישום פלילי בגין ההתבטאויות, ואין להפקיד את ההחלטה בעניין זה בידי אדם פרטי הנמנה על הקבוצה.

27. לפני סיום ראוי להזכיר שאף בעניין הגשת תביעה אזרחית בעקבות לשון הרע על ציבור התריע השופט עמית בע"א **בן נתן** הנזכר לעיל כי "דווקא במדינה כה מקוטבת-משוסעת-מפולגת כמו ישראל, יש להקפיד

ולשמור על גבולות הגזרה של סעיף 4. שאם לא כן, נמצאנו מרבים בתביעות מצד קבוצות שונות באוכלוסיה בחתכים של פוליטיקה-דת-עדה-גזע-מין-מעמד-גיל-מקום מגורים-נטייה מינית-מוגבלות ועוד. אזכיר כי ההגדרה של לשון הרע בסעיף 1 לחוק כוללת גם ביטויים שעשויים להשפיל ולבזות, ומן המפורסמות הוא שהציבור בארץ הוא מהנעלבים בנקל ומהמרבים להתדיין (ואיני סבור כי אני חוטא בכך בלשון הרע). לכן, קיים חשש ממשי כי פרשנות מצמצמת לסעיף 4 לחוק, תעודד תביעות סרק ותגרום להעברת מרכז הכובד של הדיון הציבורי אל כתלי בית המשפט. תוצאה זו היא בלתי רצויה בעליל, הן מאחר שמקומו הטבעי של השיח הציבורי אינו בבית המשפט והן מחשש לאפקט מצנן של חופש הביטוי דווקא בנושאים המצויים בלב המחלוקת הציבורית-פוליטית".

28. לנוכח האמור לעיל, אני מורה על ביטול הקובלנה כיוון שאינה מגלה עבירה שניתן להגיש בגינה קובלנה פלילית פרטית.

29. הואיל ולא הכרעתי בשאלה אם הפרסומים מהווים לשון הרע, אני אוסר לפרסם את החלק בהחלטה זו שבו מצוטטים הפרסומים.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום מיום המצאת ההחלטה.

המזכירות תשלח החלטה זו לצדדים.

ניתנה היום, 23 בפברואר 2022, בהעדר הצדדים.

[1] <https://daat.ac.il/mishpat-ivri/skirot/155-2.htm>